

KKJG

GEOGRAFICZNY PAKT DLA SPOŁECZEŃSTWA I KRAJOBRAZÓW

Deklaracja
Komitetu Nauk Geograficznych Polskiej Akademii Nauk,
Polskiego Towarzystwa Geograficznego
oraz Konferencji Kierowników Jednostek Geograficznych
dotycząca współczesnych wyzwań dla nauk geograficznych

My, uczestnicy Kongresu Geografii Polskiej w Lublinie, reprezentujący wszystkie instytucje geograficzne w Polsce:

- **świadomości wyzwań, jakie wynikają z głębokich współczesnych przemian** w środowisku przyrodniczym i społeczno-gospodarczym, **zaniepokojeni narastającymi globalnymi kryzysami** klimatycznym, zasobów wodnych, ekonomicznymi i geopolitycznymi,
- **kierując się odpowiedzialnością za przyszły stan środowiska naturalnego i krajobrazów Polski**, w tym wyrażając troskę o zachowanie georóżnorodności, bioróżnorodności i dziedzictwa kulturowego jako podstawy zrównoważonego rozwoju i tożsamości społeczno-narodowej,
- **uznając za kluczowe znaczenie nauk geograficznych oraz edukacji geograficznej** w rozumieniu, diagnozowaniu oraz w kształtowaniu procesów przestrzennych,

oświadczamy, co następuje:

1. W obliczu przyspieszających zmian klimatu, coraz częstszych zjawisk i zdarzeń ekstremalnych, degradacji środowiska oraz zanikających zasobów naturalnych i ekosystemów, a także wobec pojawiających się wyzwań geopolitycznych i społeczno-ekonomicznych, w tym globalnych zagrożeń cywilizacyjnych, **geografia odgrywa wiodącą rolę w analizie przyczyn i skutków oraz strategii adaptacyjnych wobec tych zjawisk**, na poziomie lokalnym, regionalnym i globalnym.
2. Współczesne kryzysy polityczno-instytucjonalne i społeczno-ekonomiczne, przejawiające się m.in. w pogłębiających się przestrzennych nierównościach społecznych, problemach demograficznych, w tym niekontrolowanych procesach migracyjnych, żywiołowej urbanizacji oraz w dychotomii procesu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego, **wymagają systemowego i zintegrowanego podejścia geograficznego**, uwzględniającego złożoność współczesnych wyzwań oraz dążenie do ładu przyrodniczego, społecznego i przestrzennego.
3. Stały monitoring procesów przestrzennych, zarówno przyrodniczych, jak i społeczno-gospodarczych, stanowi nieodzowny warunek skutecznego reagowania na dynamiczne zmiany, a także wspiera procesy decyzyjne służące zrównoważonemu rozwojowi; **geografia jako nauka o miejscach, regionach, przestrzeni i krajobrazie, a także o relacjach człowiek-środowisko, pełni szczególnie odpowiedzialną rolę** w systemowym i holistycznym rozpoznawaniu, dokumentowaniu oraz ocenie zjawisk i procesów przestrzennych.
4. Georóżnorodność i bioróżnorodność krajobrazów, obejmująca abiotyczne oraz biotyczne **zasoby i walory środowiska geograficznego są wielką i niezbywalną wartością ogólnoludzką**, warunkującą jakość życia obecnych i przyszłych pokoleń a ich ochrona wymaga szczególnej prawnej ochrony.
5. Kreowanie świadomości krajobrazowej i środowiskowej oraz wiedzy geoprzestrzennej społeczeństw jest niezbędne do **utrwalenia potrzeby ochrony zasobów Ziemi** i wymaga pogłębionej interdyscyplinarnej analizy geograficznej.
6. Kształcenie geograficzne na wszystkich poziomach edukacji powinno być traktowane jako **strategiczne zadanie we wzmacnianiu kompetencji przestrzennych i społecznych, globalnej odpowiedzialności obywatelskiej, patriotyzmu oraz pielęgnowaniu tożsamości lokalnej i narodowej**, jak też stanowić podstawę budowania umiejętności krytycznego myślenia o świecie i do partycypacji w jego zrównoważonym rozwoju.

W konsekwencji apelujemy o pilne podjęcie działań w zakresie:

- **uznania roli nauk geograficznych i edukacji geograficznej** jako podstawowych i niezbędnych w procesach harmonijnego kształtowania środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego współczesnej Polski oraz w edukacji społeczeństw,
- **adekwatnego i pełniejszego wykorzystania wyników badań geograficznych w krajowych, regionalnych i lokalnych politykach publicznych**, w tym realizacji zintegrowanego podejścia terytorialnego oraz kompleksowego wykorzystania wiedzy geograficznej¹,
- **wspólnego wysiłku na rzecz tworzenia świata bardziej zrównoważonego, sprawiedliwego i bezpiecznego oraz kształtowania społeczeństwa świadomego przestrzennej różnorodności przyrodniczej, krajobrazowej, społeczno-ekonomicznej i kulturowej.**

Lublin, 12 września 2025

¹ W tym kontekście popieramy Apel Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN z dnia 4 lipca 2025 r. nt. potrzeby pilnego dokończenia reformy systemu zintegrowanego planowania rozwoju przestrzennego i regionalnego w Polsce (<https://shorturl.at/fbAab>).